

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves

Literatura catalana

**SÈRIE 1
OPCIÓ A**

1. A *Aigües encantades*, de Joan Puig i Ferrer, s'hi superposen dos conflictes: l'enfrontament de Cecília amb els seus pares, i un conflicte ideològic d'abast col·lectiu, centrat en el Foraster. Descriviu aquests dos conflictes, les actituds vitals i ideològiques dels dos protagonistes i els prejudicis a què s'enfronten (tingueu present la relació amb l'obra *Un enemic del poble*, de Henrik Ibsen).
[3 punts]

Pauta de correcció

Els tres punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) *El conflicte principal neix de l'oposició del poble i de les seves forces vives (mossèn Gregori i Pere Amat) a la solució que el Foraster, a qui fa costat Cecília, proposa per a aprofitar l'aigua dels Gorgs de la Verge i posar fi als problemes de la sequera: per a aquells, el gorgs són un lloc sagrat d'aigua quieta, i, per al Foraster, una font d'aigua viva; i que en aquest conflicte general s'hi inscriu un altre conflicte, que oposa Cecília, una dona jove, alliberada i amb estudis, a l'autoritat dels seus pares. (0,5 punts)*
- (b) *En aquests conflictes, Cecília i el Foraster representen el vitalisme i el regeneracionisme, que vol sotmetre la natura a la ciència i posar-la al servei del progrés de la humanitat. El rector i els Amat representen la posició tradicionalista, immobiliària, fatalista, supersticiosa i reaccionària, contrària al progrés, a la qual Cecília i el Foraster s'enfronten. (1 punt)*
- (c) *En els dos conflictes superposats s'hi oposen, doncs, els següents valors: d'una banda, el camp, la ignorància, la religió, la superstició, el tradicionalisme, la conformitat, l'immobilisme, el sotmetiment a l'autoritat; de l'altra, els seus contraris, representats per Cecília i el Foraster: la ciutat, el saber, la ciència, la raó, el progrés, la rebel·lia, l'acció, la lluita i la llibertat. (1 punt)*
- (d) *Aigües encantades és deutora de l'obra Un enemic del poble (1882), del dramaturg noruec Henrik Ibsen; l'obra d'Ibsen planteja també l'enfrontament d'un individu (el doctor Stockmann) a una col·lectivitat a l'entorn d'un problema de salut amb les aigües d'un balneari. Com en l'obra de Puig i Ferrer, la persona que oposa la veritat i la ciència als interessos materials i a l'immobilisme col·lectiu fracassa i ha de fugir. (0,5 punts)*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats.

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves **Literatura catalana**

2. Expliqueu l'estructura i el punt de vista narratiu de la novel·la *Feliçment, jo soc una dona*, de Maria Aurèlia Capmany.
[2 punts]

Pauta de correcció

Els dos punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) *La novel·la es presenta al lector com una autobiografia fictícia de Carola Milà, que escriu durant la seva vellesa a Mallorca, des d'on repassa la pròpia vida, la recrea i la interpreta per construir-se com a personatge; i que en aquesta autobiografia dona també la seva visió particular del segle que, d'alguna manera, representa a fragments: és nascuda el darrer dia del 1899 (0,5 punts).*
- (b) *Aquest joc metaliterari es tradueix en dos plans fictionals. En primer lloc, en les parts (pròleg) o en els fragments del cos de la novel·la dedicats a l'escriptora i al seu entorn durant l'estada a Mallorca, especialment els diàlegs amb el seu editor, Cosme Turdurí, que li encarrega les memòries i li suggereix canvis (com ara convertir-les en una novel·la, cosa que farà ell mateix) (0,5 punts). En segon lloc, els 15 capítols que narren una part del periple vital de Carola Milà des del naixement, a cavall del segle XIX i XX, fins al 1956, quan des de París és assabentada per carta de la mort del seu marit, Esteve Plans. Es valorarà molt positivament si l'examinand, a més de comentar l'estructura externa de l'obra, aporta informació concreta i raonada de l'estructura interna del relat, com per exemple, que les diverses etapes de la vida de Carola Milà conformen un retaule de situacions sovint aïllades de la resta i interrompudes sobtadament, que fan de la novel·la una suma de fragments narratius sense una unitat orgànica, com ho és la personalitat canviant de la protagonista. (0, 5 punts)*
- (c) *La veu narrativa va canviant al llarg de l'obra, si bé domina la primera persona del singular (Carola Milà), com és propi del gènere autobiogràfic i memorialístic. En alguns moments del relat, això no obstant, Carola Milà, en la seva veu d'escriptora, argumenta la necessitat d'introduir un narrador en tercera persona i de tipus omniscient (cap. 5) per aprofundir en les consciències de certs personatges i en la descripció de les situacions (0,5 punts).*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts assignats.

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves **Literatura catalana**

3. Comenteu el poema «A mig son», pertanyent a la secció «Les nits» d'*El cor quiet*, de Josep Carner. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- a) L'experiència que descriu el poema (podeu fer-ne una paràfrasi) en relació amb altres poesies de la secció «Les nits».
 - b) L'ús de recursos com ara les interrogacions, la polimetria o el tractament que reben les imatges i els sons nocturns (podeu relacionar-ho amb altres poemes de la mateixa secció).
 - c) El significat i el to de les dues darreres estrofes (v. 17-24) en contrast amb les precedents.
- [5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coheRència del discurs]

A mig son

¿Quin gemec em desvetlla
d'algú que és lluny? No ho sé.
Em moc sobre el coixí, vida insegura,
massa amussada¹ per a entendre bé.

5 Ombres al meu devora,
estranya solitud
d'orfe, de mort o d'animal perdut...
¿Talment, ningú no plora?

10 Ho hauria dit. Darrere la finestra
i la porta, cap cosa de debò.
Cap onda estranya de dolor m'arriba.
Si hi era estat, s'ha avergonyit el so.

15 Com una agulla fina,
una agonia m'entra cor endins.
Després una veu dolça diu, a penes,
a l'afluixat gavell² de mos instints:

20 —Perd la teva esma dins el pèlag³ negre
que no coneix ribera ni farell:⁴
ara és hora de treva;
dorm bocafort⁵ dessota el blanc mantell.

¿Per què escoltar, darrere tot un dia
anguniós i cot?⁵
Ves cloent⁶ les parpelles; tot desfent-te,
bada't⁷ al dolç ignorament de tot.

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves

Literatura catalana

1. *amussada*: 'poc esmolada, gastada'.
2. *gavell*: 'pila, munt, conjunt desordenat'.
3. *pèlag*: 'mar, oceà'.
4. *farell*: 'far'.
5. *cot*: 'ajupit, inclinat cap a terra'.
6. *cloent*: 'tancant'.
7. *bada't*: 'obre't'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- (a) *Identifica l'experiència com la inquietud i el desassossec del poeta, que es desperta entre dos sons, i descriu els elements clau del moviment del poema: el poeta es desperta a la nit perquè ha sentit —o ha cregut sentir— un gemec llunyà, i aquest despertar provoca incertesa i interrogants per a una intel·ligència que no pot obtenir certeses: potser el so no és real, potser el que hi ha més enllà del jo és irreal, només se sent el silenci nocturn i el poeta és presa de l'angoixa, amb els sentits desmanegats; finalment, una veu —la pròpia consciència— afirma la inutilitat de lluitar per cap certesa i aconsella retornar al son, la ignorància i l'acceptació. (1 punt)*
- (b) *Explica que el poema té elements formals i de contingut que apareixen en altres poemes de la secció (es valorarà que sàpiga recordar, per exemple, «Nocturn» o «Perdut en mon jardí»). Així, les interrogacions que el poeta adreça a la nit reflecteixen l'angoixa existencial, la recerca de respostes a les preguntes que es fa la humanitat davant el misteri de la vida (la vida, la mort, la transcendència, el sentit dels actes humans). Igualment, encara que el poema estigui compost en estrofes de quatre versos amb rima, la rima no obeeix a combinacions regulars, i els versos tenen mesures diferents (6 i 10 síl·labes, distribuïts irregularment), com a reflex de l'angoixa del poeta. Finalment, els elements de la nit es presenten sota la incertitud: gemec llunyà, ombres, solitud, irrealitat, enteniment i instints incapaços de conèixer. (1 punt)*
- (c) *Identifica la veu que parla a les dues darreres estrofes com la veu de la consciència, que dona resposta als interrogants i l'angoixa precedents, i diu que aquesta veu parla al poeta imperativament («Perd», «dorm», «vés cloent», «bada't»). I explica que el son és descrit metafòricament com un gran mar il·limitat que dona treva a l'angoixa i s'identifica amb la ignorància (la ignorància com a acceptació de les coses tal com són, perquè l'enteniment humà no pot penetrar el misteri de la vida). (1 punt)*

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.

OPCIÓ B

1. Expliqueu els temes principals de *Vent d'aram*, de Joan Vinyoli, i relacioneu-los amb la divisió de l'obra en parts. Tingueu en compte el poema que obre el llibre, «Amb ronca veu», i sobretot els versos finals («i m'estarrufo collinflat i danso, / tot i saber que em guaiten els ulls del caçador»).
- [3 punts]

Pauta de correcció

Els tres punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) *Els poemes continguts a Vent d'aram estan agrupats en tres parts sense títol, numerades 1, 2 i 3, precedides per un poema, titulat «Amb ronca veu», que fa de pròleg al conjunt. (0,5 punts)*
- (b) *La divisió en parts correspon al predomini d'uns temes determinats. Els temes dominants de la primera part són la consciència del pas del temps, la vellesa i el record de la joventut, expressat sobretot a través del paisatge. La segona part agrupa poemes de caràcter amorós, que oscil·len entre la consciència de la pèrdua i l'exaltació de l'instant en la relació eròtica. La tercera part gira a l'entorn del pas del temps i la presència de la mort com a element indestriable de la vida. (1,5 punts)*
- (c) *El poema «Amb ronca veu» fa de pròleg al llibre i en mostra alguns temes fonamentals, com ara l'anhel insatisfet i la recerca de sentit de la vida, i la poesia com a vehicle d'aquest anhel: el poeta expressa aquesta recerca en forma de cant (la poesia), tot i saber que l'única certesa és la mort. (1 punt)*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats.

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves **Literatura catalana**

2. A *Ball robat*, de Joan Oliver, el personatge de Cugat representa la figura de l'intel·lectual. Descriu les característiques principals d'aquest personatge, especialment pel que fa a la seva actitud dintre del matrimoni i a la relació amb els altres personatges.
[2 punts]

Pauta de correcció

Els dos punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica alguns dels aspectes següents, a raó de 0,5 punts per a cadascun:

- (a) *Que Cugat se sent superior en la relació amb la seva esposa Mercè, a qui considera ridículament poruga i poc dotada intel·lectualment (l'examinand ho pot exemplificar amb la primera escena de l'acte I).*
- (b) *Que de vegades es mostra cínic, com quan qualifica d'apassionada la seva relació amb Mercè just abans que ella el pegui.*
- (c) *Que té idees deterministes en el sentit que considera que no és possible canviar de manera de ser i que la llibertat humana és molt limitada.*
- (d) *Que té por de fer el ridícul i de semblar grotesc (quan ha d'afrontar la possible relació de la seva dona amb l'Oleguer).*
- (e) *Que fora del matrimoni Cugat és un personatge a qui agrada rebre l'admiració de les dones (llança floretes a l'Eulàlia a l'inici de l'acte II i en aquest mateix acte se sent cofoi en sentir que la Núria l'admira).*
- (f) *Que davant de l'Oleguer, que exerceix el paper de triomfador, se sent indecís i poc capaç de defensar el seu criteri.*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves **Literatura catalana**

3. Comenteu aquest fragment del capítol vii («Primavera») de *Solitud*, de Víctor Català. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- a) La situació de l'episodi en la novel·la i en l'evolució de la protagonista.
 - b) El paral·lelisme entre la transformació de la Mila i la transformació de la natura.
 - c) La reacció dels personatges masculins davant aquest canvi.
- [5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els primers dies de maig foren una meravella; tota la muntanya, embaumada¹ de flaires,² resplendent de clarors, plena de cantúries d'aucells, havia perdut son aspecte feréstec³ de mil·lenària i semblava retornar a sa juvenesa de muntanya, amb totes les dolçors de verge i totes les alegries de promesa. Cada dia, al llevar-se, la Mila hi descobria un nou embelliment, no percebut el dia abans; i descobria encara més: descobria que aquells embelliments es reflexaven en ella i que ella també, al compàs de la muntanya, feia una gran transmutació regressiva. Sos ulls, nets i clarífics,⁴ mes plens de serenors malincòniques,⁵ s'animaven amb sobtats llampegueigs,⁶ sos llavis s'envermellien amb una intensitat fins aleshores inconeguda, sos pits prenien turgències⁷ de pits de mare novella,⁸ i una lleugeresa gràcil i harmònica ritmava tots sos moviments. A n'aquests canvis externs responien, en lo interior, una plenitud exaltada de sentiments i una impressionabilitat tan soma,⁹ que a n'ella mateixa la desconcertaven per lo insòlits, fent-li sentir com si son ésser es multipliqués i la fes una dona nova per a cada moment de la vida. Com a les altes muntanyes llunyeres¹⁰ del fons de la davallada, semblava que a n'ella també la tornassolés¹¹ tota, cos i ànima, una misteriosa llum interior. I aqueix canvi que ella sentia en si, els altres també l'hi sentien.

Un dia el pastor, abrigant-la de dalt a baix amb una mirada afectuosa, li havia advertit:

—Vaja, ermitana, digueu pas mal¹² de Sant Ponç, si seu¹³ dona de bé! Ha fet amb vós com una mena de miracle. Quan vàreu vindre ací, vos se figurava¹⁴ l'ànima contraclaror,¹⁵ i ara doneu goig de vore,¹⁶ seu la dona més fresca¹⁷ i regalada¹⁸ que haja atrapada¹⁹ en ma vida.

1. *embaumada*: 'perfumada'.
2. *flaires*: 'olors'.
3. *feréstec*: 'esquerp, salvatge'.
4. *clarífics*: 'clars'.
5. *malincòniques*: 'malencòniques, tristes'.
6. *llampegueigs*: 'esclats de llum'.
7. *turgències*: 'plenitud, consistència, volum'.
8. *novella*: 'nova, recent'.
9. *soma*: 'superficial'.
10. *llunyeres*: 'llunyanes'.
11. *tornassolés*: 'donés reflexos de colors diferents'.
12. *digueu pas mal*: 'no digueu mal'.
13. *seu*: 'sou'.
14. *vos se figurava*: 'se us endevinava, se us podia imaginar'.
15. *contraclaror*: 'a contrallum'.
16. *vore*: 'veure'.
17. *fresca*: 'jovial, alegre'.
18. *regalada*: 'plaent, bonica'.
19. *haja atrapada*: 'hagi trobat'.

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves
Literatura catalana

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, que:

- (a) *L'episodi se situa en un moment clau de la novel·la, al començament del capítol VII. Els sis primers capítols han estat una introducció a la novel·la i han narrat el procés d'adaptació de la Mila a la nova vida muntanyenca i la relació que estableix amb els altres personatges (Matias, el pastor Gaietà, l'Ànima, etc.). En aquest capítol, amb l'arribada de la primavera la muntanya es transforma i aquesta transformació es reflecteix també en la Mila. Aquest capítol precedeix el VIII, «La festa de les roses», a partir de la qual el matrimoni queda arruïnada i la Mila cau en una depressió profunda. (1 punt)*
- (b) *A la primavera la Mila comença a viure en correspondència amb el ritme de la natura, de la qual se sent que forma part. Com la natura, es transforma, es rejuveneix i es descobreix a si mateixa, en una mena de despertar sexual, com una dona bella en la plenitud de la joventut: «descobria que aquells embelliments es reflexaven en ella i que ella també, al compàs de la muntanya, feia una gran transmutació regressiva.» Els canvis que experimenta no són només físics, sinó que afecten també la seva sensibilitat i la seva consciència: «A n'aquests canvis externs responien, en lo interior, una plenitud exaltada de sentiments i una impressionabilitat tan soma.» La Mila sent aquests canvis com una força còsmica misteriosa, compartida amb la natura (una força que no afecta en Matias, inert i indiferent com un mineral: «Com a les altes muntanyes llunyeres del fons de la davallada, semblava que a n'ella també la tornassolés tota, cos i ànima, una misteriosa llum interior.» (1 punt)*
- (c) *El primer que s'adona de la transformació és el pastor, en el passatge transcrit: «Un dia el pastor, abrigant-la de dalt a baix amb una mirada afectuosa», és a dir, amb una actitud paternal. El pastor atribueix el canvi a un miracle del sant, que per a ell representa l'essència de la muntanya: «digueu pas mal de sant Ponç, si seu dona de bé! Ha fet amb vós com una mena de miracle.» En el mateix capítol, l'Arnau i l'Ànima també s'adonen del canvi; la mirada d'Arnau és admirativa, plena de desig, i la de l'Ànima descobreix l'apetència sexual, animal, del personatge. L'únic que no s'immuta és en Matias, que ella defineix, més endavant en el mateix capítol, com una bèstia sense zel. (1 punt)*

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.